

*Bu makale benzerlik taramasına tabi tutulmuştur.
Araştırma Makalesi/ Research Article*

İŞLEVSEL KURAM BAĞLAMINDA UŞAK MANİLERİ VE UŞAK'TA YAŞAYAN MANİ SÖYLEME GELENEĞİ¹

Derya ÖZCAN*
Tenzile GÖK**

Özet

Toplumun, kültür dünyası hakkında bir yorum yapabilmek için halk edebiyatı ürünlerinin özellikle konu açısından incelenmesi bir gereklilik olarak düşünülmelidir. Mâni de halk hafızasının yarattığı işlevsel bir edebiyat ürünüdür. Diğer nazım biçim ve türlerine oranla hem şekil özelliği hem konusu itibarıyla daha rahat üretilip icra edilen mâni, içerik olarak yoğundur ve bu yoğunluk tek dörtlükle sınırlıdır. Dolayısıyla kişiler birçok duygu ve düşünce için bir mâni söyleyebilirler ve bunu yapmak için bir sanatçılık yeteneğine ihtiyaç yoktur. Üretimin rahatlığı ve konunun çeşitliliği bu ürünün icrasını pratik hale getirmiş ve mâni söylemek bir gelenek haline gelmiştir. Mâni söyleme geleneği millîdir ve yüzyılların deneyimlerinden süzülerek biçimlenmiş, belirli kurallar çerçevesinde kuşaktan kuşağa aktarılarak günümüze kadar ulaşmıştır. Uşak'ta söylenen mâniler ve devam eden mâni söyleme geleneğinin ele alınacağı bu çalışmada mânilerin işlevleri üzerinde durulmuş ve Uşak yöresi mânileri işlevsel kurama göre değerlendirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Uşak, Mâni, İşlev, Kuram

MÂNI'S OF USAK IN THE CONTEX OF FUNCTIONAL THEORY AND LIVING TRADITION OF SINGING MÂNI IN USAK

Abstract

To be able to make a comment about the cultural world of the society, analyzing the folk literature works, especiallay in terms of subject, must be seen as an obligation. A mâni is a functional literary product which is created by folk memory. Relative to other folk verses mâni is easier to generate and perform in the basis of form and type thus its content has to be intense, and this intensity is compressed into only one quatrain . Therefore, people can tell a mâni for many thoughts and feelings with out needing an artist's ability to do it. The simplicity of generating, and the diversity of the subject makes the perfomation of this genre practical, thus telling mâni had became a tradation. Tradation of telling mâni is a national value, and it has been formed by filtering effects of the experiences of centuries, and by being pursuant to certain rules it is transfered through generation to current days. In this study mânis which is telled in Usak and the tradation of telling mânis in Usak will be evaluated according to functional theory.

Key Words: Usak, Mâni, Function, Theory

¹ Bu çalışma Uşak Üniversitesi, UBAP 06 - Lisansüstü Tez Projesi (Yüksek Lisans) türünde, Tenzile Gök tarafından hazırlanan ve Derya Özcan tarafından yürütülen "Uşak'tan Derlenen Mâniler Üzerine Bir İnceleme" adlı TP008 numaralı BAP projesi kapsamında hazırlanmıştır.

* Dr. Öğr. Üyesi, Uşak Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Halkbilimi Anabilim Dalı derya.ozcan@usak.edu.tr

** Halkbilimi Uzmanı, Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, tnzlgk@gmail.com

Giriş

Anonim halk şiirinin en küçük nazım biçimi olan mâni, genellikle yedi heceden oluşan dört dizelik bir türdür. Mâni anonim halk şiirinin en küçük nazım biçimidir. Mânilerde Anadolu insanının düşünce yapısı, beğenisi, dertleri, kıskançlıkları, özlemleri, sevgileri gibi birçok ortak kültürün sergilenişi görülür.

Mâni, “düğünlerde, kadın topluluklarında, iş yerlerinde, tarlalarda vb. yerlerde söylenen, umumiyetle hece vezninin 7 veya 8’lisi ile meydana getirilen 4 mısralık manzumeler” (Elçin, 1997: 324); “az sözlerle çok anlamların ifade eden, sevda konusu ağırlıkta olmak üzere hemen her konuda söylenmiş, yedi heceli, müstakil dörtlüklü anonim şiirler” (Kaya, 1999: 10) şeklinde tanımlanabilir. Halk şiirinin en küçük nazım biçimi olan mâni, yedi heceli dört dizeden oluşur. Birinci, ikinci ve dördüncü dizeler uyaklı, üçüncü dize serbesttir, uyak düzeni harflerle a a x a şeklinde gösterilir. (Dilçin, 2005: 279) “Mâni Anonim Halk Edebiyatının en yaygın şeklidir. Yedi heceli ve dört mısralı tek kıtadan meydana gelir. Dört mısralı mânilerde 3 mısra’ı serbest, diğer mısraları kendi aralarında kafiyeli dörtlükler halinde söylenen nazım şeklidir. Kafiye düzeni aaxa şemasına uygundur. İlk iki mısra, çok defa asıl mana ve musikiyi hazırlayan giriş niteliğindedir. Dörtlüğün anlam yükünü 3. ve 4. mısralar taşır.” (Güzel, Torun, 2012:157) Bu tanımlamaların yanı sıra mâni sözcüğünün Arapça ma’na kökünden geldiği (Boratav, 1982: 171) ayrıca mânilerin önceden tuyuğ olarak anılmış olabilecekleri veya bu tuyuğun sadece cinaslı mânileri işaret ettiği (Köprülü, 1989: 202-203) konusunda da görüşler bulunmaktadır.

Uşak’ta yaşayan mâni söyleme geleneğini ele almak ve Merkez ilçenin köylerinden derlenen mânilerin konularına göre genel bir tasnifini yaparak bu mânileri işlevsel kuram bağlamında incelemek çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

Uşak’ta Mâni Söyleme Geleneği

Hızlı bir şekilde değişen zamana ve gelişen olaylara bağlı olarak hem yazılı hem de sözlü kültür ürünü olan mâniler de değişime uğramaktadır. Bu farklılaşmalar neticesinde bazı geleneksel yapılar çerçevesinde zamanla işlevini yitiren ve bu değişimden etkilenen değerlerden biri de mâni söyleme geleneğidir. Çağlar boyu yaygın bir biçimde devam eden mâni söyleme geleneği son yıllarda eskiye nazaran azalmaya başlamıştır. Kadınlar, erkekler ekin ekerken, hasat kaldırırken, düğünlerde, kına gecelerinde mâni söylemişlerdir. Buna rağmen mevcut olanın kaybolmadan kaydedilmesi amacıyla başladığımız yüksek lisans projesi kapsamında Uşak ili Merkez ilçeye bağlı 40 köyden yapılan derlemelerde 59 kadın, 30 erkek toplam 89 kaynak kişiyle görüşme yapılmış ve bu görüşmeler sonucunda 853 mâni derlenmiştir.

Uşak ilinde mâni söyleme geleneği; “mâni atma”, “deyişleme atma”, “mâni yakma” gibi ifadeler kullanılarak dile getirilir. Birçok mâni, türkü olarak bilinmektedir. Çalışma yaparken kaynak kişilerden mâni söylemesi istendiğinde çoğu zaman karşılık alınmamıştır. Örnekler verildiğinde ise söylenenin türkü ya da deyişleme olduğu ifade edilmiştir. Uşak halkının mâni ifadesinden ziyade deyiş ve türkü ifadelerine daha yakın olduğu görülmektedir. Özellikle kadın kaynak kişiler varsa bir def eşliğinde yoksa def yerine kullandığı temsili bir nesneye vurarak mâni özelliği taşıyan ürünleri, türkü adını vererek ezgili bir biçimde seslendirmiştir.

Uşak mânileri, genellikle kadınların bir arada bulunduğu ortamlarda icra edilmektedir. Çalışmalar esnasında birden fazla kadın kaynak kişinin bir arada bulunduğu ortamlarda daha çok ürün tespit edilip kaydedilmiştir. Birden fazla kadın bir araya geldiğinde ise daha fazla mâni bilme ve daha güzel mâni söylemenin kadınlar arasında bir itibar konusu olduğu ve en güzel, en fazla sayıda mâni söyleme isteğiyle kaynak kişilerin adeta birbiri ile yarıştığı gözlemlenmiştir. Buradan hareketle Uşak ilinde kadınların daha çok mâni söylediği, bunun bir güç gösterisi haline getirildiği sonucu çıkarılabilir.

Düşüncelerin açıkça ifade edilemediği geçmiş dönemlerde de insanların duygularını, şikâyetlerini, dilek ve özelemlerini mâni türü ile dile getirdikleri hem kaynak kişiler hem de araştırmacılar tarafından belirtilmektedir. Mâninin kadın icracılar tarafından daha çok tercih edilen bir tür olması da mâninin bu işleviyle ilgilidir. Toplum yapısı düşünüldüğünde ataerkil bir düzen içinde kendini ifade edecek ortam bulmakta güçlük çeken kadınların mâni yardımıyla düşüncelerini aktararak rahatladığı sonucuna varmak sanırız yanlış olmayacaktır.

Yörede erkek kaynak kişilerin ise genellikle düğün törenlerinde Uşak halkının “deyişleme” adını verdiği düğün mânilerini söylediği tespit edilmiştir. Deyişlemeler özellikle gelin alma, kız evinden gelin çıkarma, erkek evinde gelin indirme törenleri sırasında söylenir. Gelinin evden çabuk çıkarılması için, düğün alayının bekletilmemesi için, gelin indirme sırasında verilen hediyeleri öğrenmek için deyişleme söylendiği de görülmüştür.

Uşak yöresinde mâni söyleme geleneğinin yaşadığı fakat gün geçtikçe geleneğin önemini yitirmeye başladığı çalışmamızdan çıkarılabilecek sonuçlardandır. Uşak'ta mâni söyleme geleneğinin özellikle kadınlar ve evlenmek isteyen bekâr kızlar arasında yaygın olduğu kanaatine varılmıştır. Tek ilçeden yapılan derlemelerde bile tatmin edici bir mâni sayısına ulaşılması aslında geleneğin yaşadığının kanıtı niteliğindedir. Yaklaşık iki yüz elli köyü bulanan ilde, diğer ilçe ve köylerde de bir çalışma yapıldığında mâni söyleme geleneğinin durumu hakkında net bir sonuca varılabilecektir.

Mânilerin İşlevleri

Halk edebiyatı yaratmalarını inceleyen antropologlar tarafından geliştirilen “Antropolojik Yöntem” olarak da bilinen işlevsel yöntem halkbilimi çalışmalarını farklı yöne taşıyan önemli bir yaklaşımdır. (Oğuz, vd., 2011: 83) İşlevsel kuramın hareket noktası halkbilgisi ürünlerinin metinleri değil, bu metinlerin oluşturuldukları, yaratıldıkları ve nakledildikleri bağlamdır. (Ekici, 2011: 124)

Günümüz halkbilimi çalışmalarında en yaygın kullanılan teorilerden biri olan işlevsel kuramın kurucularından olan Malinowski işlevselciliğin genel aksiyonlarını şöyle sıralar:

- A. *“Kültür özünde araç olan bir ayguttur; insan çevresinde ve ihtiyaçlarının giderilmesi sürecinde karşılaştığı özel, somut problemleri onun sayesinde daha iyi çözüme durumunda olur.*
- B. *Kültür bir nesnelere, eylemler ve zihniyetler sistemidir, bu sistem içerisinde her parça bir amaca hizmet eden bir araç olarak bulunur.*
- C. *Kültür çeşitli unsurları karşılıklı birbirlerine bağlı olan bir bütündür.*
- D. *Böyle eylemler, önemli yaşamsal ödevler çevresinde kurumlar halinde örgütlenmiştir, sözcüğü aile, klan, köy, kabile gibi, ekonomik iş birliği için, politik, hukuksal veya eğitsel etkinlikler için örgütlenmiş birlikler gibi.*
- E. *Dinamik açıdan, yani etkinliğin türüne göre kültürde bazı yanlar ayırt edilir, sözcüğü eğitim, toplumsal denetim, ekonomi, bilgi sistemleri, inanç, yaratıcı ve sanatlı anlatım biçimleri gibi.”* (Yolcu, 2011: 269)

İşlevsel kurama göre metin, tepki gösterecek bir izleyici kitlesine sunulmaz ya da icra edilmezse anlamsızdır. Bu nedenle de Malinowski “Şüphesiz metin önemlidir fakat bağlamsız metin ölüdür.” demektedir. (Çobanoğlu, 2010: 256) Bir metnin hangi işleve hizmet ettiği sorusunun cevabı, metnin yorumlanmasındaki hareket noktası olmalıdır.

İşlev, halk bilimi ürünlerindeki değişkenlik, hacim ve içerik farklılaşması gibi sorunların çözümünde oldukça önemlidir. Aynı zamanda işlev halk bilimi ürünlerinin nerede, nasıl, kim tarafından icra edildiği ve nerede, nasıl, kim tarafından dinlendiğinin incelenmesi konusunda da önemlidir. (Ekici, 2011: 119)

Metin Ekici W. R. Bascom'un halkbilgisi ürünlerinin işlevlerini şu şekilde açıklamaktadır:

1. Eğlenme, Eğlendirme ve Hoşça Vakit Geçirme İşlevi
2. Toplumsal Kurumlara ve Törelere Destek Verme İşlevi
3. Eğitim ve Kültürün Genç Kuşaklara Aktarılması İşlevi
4. Toplumsal ve Kişisel Baskılardan Kurtulma İşlevi (Ekici, 2011: 124)

Eğlenme/Eğlendirme ve Hoşça Vakit Geçirme İşlevi

Neredeyse tüm folklor verimleri düşünüldüğünde akla ilk gelen işlev, eğlenme işlevidir. Bascom, eğlencenin folklorun en önemli işlevlerinden ilki olduğunu savunur. Ancak bu bazı icraları açıklamak için yeterli olmayacaktır.

Yapmış olduğumuz derlemelerde kına gecelerinde def çalınarak söylenen mâniler, tarlada zamanın çabuk geçmesi işin yükünü hafifletmek ve çalışırken hoşça vakit geçirmek için söylenen mâniler, düğünlerde yârenlik geleneğine bağlı olarak söylenen mâniler bu işlevi destekler niteliktedir.

Günümüz modern düğünlerinden çok farklı olan geçmiş zaman düğünlerinde, kına geceleri büyük önem taşırdı. Erkeklerin katılmalarının yasak olduğu kına geceleri kadınlar arasında kutlanır, def çalınır ve tahta kaşık eşliğinde oyunlar oynanarak gerçekleştirilirdi. Kına gecesinde def eşliğinde ezgili bir şekilde söylenen mânilerden biri şu şekildedir:

Yılan akar kamaşa
Su verin susamaşa
Allah sabırlar versin
Yârenden ayrılmışa (Gök, 2017: 120)

Bahçelerde eğlenti
Oynarlar iki elti
Oynasınlar bakalım
Bilinmeyo gıymatı (Gök, 2017: 66)

İmece usulünün yaygın olduğu Uşak coğrafyasında çiftçiliğin insan gücüne dayandığı geçmiş dönemlerde tarlada vakit geçirmek ve iş yükünü hafifletmek için söylenenler ise şu şekildedir:

Gayadan atladırım
Karpızı patladırım
İş iddaya binerse
Ben seni çatladırım (Gök, 2017: 121)

Düğünlerde yârenlik geleneğine bağlı olarak söylenen mânilerde yâren başı “hey yârenler hey” diye seslenir, diğer yârenler “hey vallah” diyerek karşılık verir ve yâren başı mâniyi söyler:

Hey yârenler hey
 Hey vallah
 Ak goyunuñ aklığı
 Mor goyunuñ çokluğı
 Biz bi gelin getirdik
 Yedi dağıñ keklığı (Gök, 2017:121)

Toplumsal Kurumlara ve Törelere Destek Verme İşlevi

“Halk bilgisi yaratmalarının ikinci işlevi; kültürün onaylanması ve ritüelleri gözlemleyen ve icra edenlerin ritüellerinin ve kurumlarının doğrulanmasıdır.” (Ekici, 2011: 125) Toplum tarafından benimsenmiş bir takım kuralların, toplumsal ve kültürel değerlerin halk bilimi ürünlerini icra edenler ve bu ürünleri dinleyerek aktaranların desteklemesi ve yaşatması bu işlevi ifade etmektedir.

Derlenen mânilerde toplumsal kurumlara ve törelere destek verme işlevi, İslamiyet’in kurallarına uyulması için verilen öğütlerde, genç kızların ve erkeklerin eş seçiminde, gelin-kaynana eleştirilerinde, toplumsal ritüel olarak büyü yapılmasına ilişkin mesajlarda yer almaktadır.

Genç kızlara ve erkeklere öğüt olarak söylenen mâniler şu şekildedir:

Dağ başında muşmula
 Muşmulayı daşlama
 On beşine gelmeden
 Gız sevmeye başlama (Gök, 2017: 121)

Motor geliyor motor
 Arkası tenekeli
 Varman gızlar şoföre
 Hayatı tehlikeli (Gök, 2017: 121)

İslamiyet’in kurallarına uyulması gerektiği için verilen öğütleri içeren mâniler:

Ne uyursuñ ne uyursuñ
 Uykularda ne bulursuñ
 Al abdesti kıl namazı
 Doğru cenneti bulursuñ (Gök, 2017: 121)

Geçmişten günümüze dek süregelen gelin-kaynana atışmaları, gelinin kaynanayı, kaynananın gelini eleştirdiği toplumsal bir gelenek halini almış olan bu davranışlar mânilerde de kendini göstermektedir:

Köprünün altı gazık
 Gayınnam ölmüş yazık
 Öldüğüne gayırmam
 Giden kefene yazık (Gök, 2017: 122)

Ramazan ayında ramazan davulcularının bayram âdetleriyle ilgili söyledikleri mâniler:

Hanım gızlar yattınız mı
 Baklavayı yaptınız mı
 İşte sahur vakti geldi

Şerbetini dökdünüz mü (Gök, 2017: 122)

Toplum tarafından onaylanmayan, eleştirilen bir durumda büyü veya büyüünün yapılmasıdır. Büyünün ya da büyü yapılmasının mânilerde işlenişi şu şekildedir:

Köprüden geçirdiler
Suyundan içirdiler
Yârdan geçcek değildim
Büyüyle geçirdiler (Gök, 2017: 122)

Eğitim ve Kültürün Genç Kuşaklara Aktarılması İşlevi

Bu işlev, toplumsal değerlere bağlılığın sağlanmasında ve bu değerlerin genç kuşaklara aktarılmasında yer almaktadır. Özellikle yazılı kültür geleneği olmayan ya da sözlü kültür ortamının tek kültür ortamı olduğu (Çobanoğlu, 2010: 250), okuma yazma eğitiminin bulunmadığı (Ekici, 2011: 125) toplumlarda folklorun eğitim işleviyle öne çıktığı ve insanlara yol gösterdiği düşünülebilir. Uşak yöresinde kültürün aktarılmasında önemli rolü olan düğün geleneklerine ait mânilerde önemli bir yer tutmaktadır.

İnme gelin inme
Sana diyon iyi dinle
Gaynanañ gayınbabañ bi ev vermeyince
Sakın attan inme (Gök, 2017: 123)

Bir diğer örnekte ise genç kızlara eğitimli bir kişiyle evlenmesi önerilmektedir.

Ben varmam çarıklıya
Havuzu balıklıya
Allah nasip eylesin
Boynu giravatlıya (Gök, 2017: 123)

Toplumsal ve Kişisel Baskılardan Kurtulma İşlevi

Toplum tarafından yasaklanmış bazı söz, düşünce ve özellikle de davranışların halkbilgisi yaratmalarından ifade edilmesi yoluyla toplumsal ve kişisel baskılardan kurtulma işlevi olarak açıklanabilir. (Ekici: 2011: 125) Özellikle cinsellikle ilgili konular bu işlev altında incelenmelidir. Derlenen mânilerde ailenin onaylamadığı kişilere kaçma fikri mânilerde şu şekilde dile getirilmiştir:

Karyolanın demiri
Babamdan al emiri
Eğer babam vermezse
Kaçmak Allah emiri (Gök, 2017: 125)

Nişanlı bireylerin, düğün oluncaya kadar birbirleriyle görüşüp konuşmalarının yasak olması nedeniyle toplumsal ve kişisel baskılara tepki için söylenen mâniler şu şekildedir:

Entarisi ak gibi
Suya gider ok gibi
Hiç ardına bakmıyo

Nişanlısı yok gibi (Gök, 2017: 125)

Sonuç

Mâni söyleme, kuşaktan kuşağa aktarılarak günümüze kadar gelmiş bir gelenektir. Mâniler, Anadolu insanının düşünce yapısını, özlemlerini, sevgisini, dertlerini dile getirebildiği sözlü kültür ürünleridir. Uşak'ta mâni söyleme geleneği “mâni yakma”, “deyişleme atma”, “mâni atma” gibi ifadeler kullanılarak dile getirilir. Birçok mâni, türkü olarak bilinmektedir. Çalışma yaparken kaynak kişilerden mâni söylemesi istendiğinde çoğu zaman karşılık alınamamış; mâni örneği verildiğinde söylenenin türkü ya da deyişleme olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca “deyişleme” adını verdikleri düğün mânilerini söylemek için de “deyişleme atma” ifadesi kullanılmaktadır. Bunun sonucunda Uşak halkının “mâni” teriminden ziyade “deyiş” ve “türkü” ifadelerine daha yakın olduğu tespit edilmiştir. Özellikle kadın kaynak kişiler varsa bir def eşliğinde yoksa def yerine kullandığı temsili bir nesne ile mâni özelliği taşıyan ürünleri türkü ifadesiyle ezgili bir biçimde seslendirmiştir.

Uşak'ta mâni söyleme geleneği farklı şekillerde adlandırılmıştır. Bunlardan en yaygın olanı “mâni yakma” ifadesidir. Uşak'ta kadın icracılar “mânici”, “defçi”, “mâni yakıcı”, “türkücü” olarak adlandırılırken, erkek icracılar genellikle “deyişçi”, “yâren başı”, “davulcu” olarak adlandırılmıştır. İracıların mânileri genellikle büyüklerinden öğrendikleri tespit edilmiştir. Ayrıca mâniler genellikle kadınların bir arada bulunduğu ortamlarda söylendiğinden Uşak ilinde kadınların daha çok mâni söylediği de çalışmanın sonuçları arasındadır.

Uşak ilinden derlenen mânilerde diğer konulara göre daha çok sevdâ konusunun yer aldığı tespit edilmiştir. Geçmiş zamanlarda duyguların açıkça ifade edilmesinin güç olması insanları hislerini mânilerle dile getirme yoluna sevk etmiştir. Genç kızlar gönül verdiği delikanlıları mâniler aracılığıyla tarif edip dile getirebilmişlerdir. Aynı şekilde genç delikanlılar da çeşme başında gördüğü sevdiğiyle bir araya gelip konuşamayacağı için mâni atma yolunu tercih etmiştir. Bunun yanı sıra gelin kaynana arasında söylenen mâniler de oldukça fazladır. Gelinlerin kaynanalarını sevmemeleri ve bunu açıkça dile getirememeleri kaynanaya söylenen kötü dilekler içeren mânileri ortaya çıkarmıştır.

İşlevsel Kuram; folklor verimlerinin derlenip yazıya geçirilmesi, onu anlatma, dinleme eylemlerinin gerçekleştirilmesi ve sosyo-kültürel bağlamda değerlendirilmesi noktasında öncü olmuştur. Mânilerin işlevleri, eğlenme/eğlendirme ve hoşça vakit geçirme işlevi, toplumsal kurallara ve törelere destek verme işlevi, eğitim ve kültürün genç kuşaklara aktarılması işlevi, toplumsal ve kişisel baskılardan kurtulma işlevi olarak dört başlık altında ele alınıp bu işlevlerin derlenen mânilerde yer aldığı tespit edilmiştir. Uşak yöresi mânilerinde eğlenme/ eğlendirme ve hoşça vakit geçirme işlevinin daha yoğun işlendiği görülmüştür. Sözlü kaynaklarla yapılan görüşmelerde mâni yakmanın genellikle bu sayılan dört işlevden birine hizmet edecek bir amaçla ortaya konduğu da tespitler arasındadır.

Uşak ilinin Merkez ilçe ve köylerinden derlenen mâniler var olan kültürün geçmişine ışık tutup geleceğe aktarılmasında önemli bir paya sahip olacaktır. 40 köyden derlenen 853 mâni geleneğin devam ettiğinin açık bir göstergesidir. Uşak iline bağlı diğer ilçe ve köylerden de mâni derlemeleri yapıldığında geleneğin devamlılığı adına yapılan bu çalışma bir bütünlüğe kavuşmuş olacaktır.

Kaynakça

- Boratav, P. N. (1982), 100 Soruda Türk Halk Edebiyatı, İstanbul.
- Çobanoğlu, Ö. (2010), Halkbilimi Kuramları ve Araştırma Yöntemleri Tarihine Giriş, Ankara.
- Dilçin, C. (2005), Örneklerle Türk Şiir Bilgisi, Ankara.
- Ekici, M. (2011), Halk Bilgisi (Folklor) Derleme ve İnceleme Yöntemleri, Ankara.
- Elçin, Ş. (1997), Halk Edebiyatı Araştırmaları, Ankara.
- Gök, T. (2017), Uşak'tan Derlenen Mâniler Üzerine Bir İnceleme, Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi), Uşak.
- Güzel, A., Torun, A. (2014), Türk Halk Edebiyatı El Kitabı, Ankara.
- Kaya, D. (1999), Anonim Halk Şiiri, Ankara.
- Köprülü, F. (1989), Edebiyat Araştırmaları. I Cilt, İstanbul.
- Oğuz ve Diğerleri (2011), Türk Halk Edebiyatı El Kitabı, Ankara.
- Yolcu, M. A. (2011), "Balıkesir'den Derlenen Mâniler Üzerine Bir Araştırma", Balıkesir Üniversitesi, (Doktora Tezi), Balıkesir.